

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן
SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

זבחים קו

עניין: עונש כתיב, אזהרה מניין

ספר החינוך מצוה סט

כי לא יספיק לנו הזכרתי העונש במצוה מבלי אזהרה. וזהו שיאמרו ברותינו ז"ל תמיד עונש שמענו אזהרה מנין, והענין הוא מפני שאם לא תבוא לנו בדבר מניעת האל, אלא שיאמר עושה דבר פלוני יענש בכך, היה במשמע שיהיה רשות ביד כל הרוצה לקבל העונש ולא יחוש לצער ולעבור על המצוה ולא יבוא בזה כנגד חפץ השם יתברך ומצותו, ויחזור דבר המצוה כעין מקח וממכר, כלומר הרוצה לעשות דבר פלוני יתן כך וכך ויעשהו או יתן שכמו לסבול כך ויעשהו, ואין הכוונה על המצוות בכך, אלא שהאל לטובתנו מנענו בדברים והודיענו במקצתן העונש המגיע לנו מיד מלבד העברת רצונו שהיא קשה מן הכל. וזהו אמרם ז"ל בכל מקום לא ענש אלא אם כן הזהיר, כלומר לא יודיע האל העונש הבא עלינו על העברת המצוה אלא אם כן הודיענו תחילה שרצונו הוא שלא נעשה אותו הדבר שהעונש בא עליו.

בית הלוי בראשית לב, יא

יקויים רצונו יתנך להטיב לבניו. וזוה מוצן בפשיטות מאמר חז"ל ששכר עבירה עבירה ושכר מצוה מצוה, דהעונש המגיע להאדם עבור העבירה הוא בעלמו ג"כ עבירה צפני עלמו, דאחר שרצון הצורא להטיב לישראל וזה גרם נמעשיו שיענשו ואוסר דעבור היסורים מרצונו ונמצא מגיע לו עונש עבור העונש. וכמאה"כ יסרתני ואוסר דעבור היסורים הגיעו לו עוד יסורים. * וזהו מאה"כ כי נרצה עונה כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה דרק אז נרצה עונה. וכן הוא להיפוך במצוה אמרו ששכר מצוה מצוה, דהגמול הטוב שמגיע לאדם עבור מעשיו הטובים הוא מצוה צפני עלמו יען כי כן הוא רצונו ית' להטיב לו ומקבל על זה שכר צפני עלמו:

לשם הקדמות ושערים שער ו' פ"ח

רבא פ"ב סימן ה'. מחילת צרייתו של עולם לפה הקב"ה נמעשיו של לדיקים ומעשיו של רשעים. אבל איני יודע באיזה מהם חפץ אם נמעשה אלו ואם נמעשה אלו. כיון דכתיב וירא אלהים את האור כי טוב. הו' נמעשיו של לדיקים חפץ ואינו חפץ נמעשיו של רשעים. וע' במפרשים שטרחו מאד בדברי המדרש הזה. וכן קרוב ללשון זה הוא ג"כ בספרי ריש פ' ראה. ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. לפי שנאמר החיים והמוט נחתי לפניך הברכה והקללה. שמה יאמרו ישראל הואיל ונתן הקב"ה לפנינו שני דרכים דרך החיים ודרך המוט נלך באיזה מהם שנרצה הלמוד לומר ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך. והנה הוא מוצן ע"פ דבריו כי מאחר שתכלית הברכה שהוא בשביל התיקון דלעמיד אשר לימות המשיח ולחיי העולם הבא הנה הוא יעשה עכ"פ שיתקן הכל ע"י העונשים ג"כ כי ע"י כל התלחות שבהעו"ה והעונשים אשר לאחר מיתה יתבטל הרע כולו ויכלה כל הטומאה והזוהמא ויהיו כל העונשים גופה ג"כ לסיבה גדולה להתיקון העמיד ולהגילוי דטוב הלפון וכנ"ל א"כ שמה יאמר אדם שילך באיזה דרך שירצה כי אין רצונו של הקב"ה בזה יותר

מבזה * מאחר שתכלית הכוונה הרי יעשה עכ"פ. לכן אמרה התורה ובחרת בחיים כי רצונו של הקב"ה הוא רק שיעשה התיקון אשר בתכלית כוונתו ית"ש ע"י קיום התורה והמלוה דוקא. להוילא כל כחות הגבורות מן הכח אל הפועל וכל גילויים היותר אפשרי. ע"י גבורי כח עושי דברו. ואז היו וולאים כולם בתכלית הנתיבות והביטוס גם מתחילה. כי התורה הנה היא היסוד והשורש והכח דכל המליחות כולו אשר מן העולם ועד העולם והרי יש אפשרות בקיומה להוילא כל כחות הגבורות כולם בכל השיעור המספיק לתכלית כל התיקון כולו. וא"כ הרי ודאי הוא חפצו של הקב"ה שיעשה התיקון אשר נכוונה כל הברכה רק ע"י קיום התורה והמלוה ולא ע"י העונשים אשר ממשפטיה ודיניה. וזהו

הגהה (* הגהה הנה קוטב הדברים הללו מצאנו ג"כ לאחד מגדולי ישראל והוא הנאין בעל החינוך במצוה ס"ח שמבאר בדרך זה מה שאמר רז"ל בכמה מקומות. עונש שמענו אזהרה מניין ולבאורה יפלא למה אינו מספיק העינש לבד בלתי האזהרה. יאמר הוא ז"ל כי לולא האזהרה הייתי אומר כי הרשות ביד כל הרוצה שלא יחוש לצער ולעבור על המצוה ולקבל העונש. ולא יהא בזה נגד חפץ הש"י ומצותו כלל כי כל מצוה הוא רק כעין מקח וממכר או שיעשה המצוה או שיסבול העונש ואין חפץ הקב"ה בזה יותר מבוה. ולכן אמרו לא ענש אא"כ הזהיר להודיע שרצונו ית"ש הוא במצוותיו דוקא ולא נעשה אותו הדבר שהעונש בא עליו. עכ"ל ע"ש. והרי קוטב הדברים מה שאמרנו. ע"כ הגהה:

